

טיוטת חוק זכויות החולה (תיקון מס') (מקבל החלטות זמני), התשפ"ד-2023 – הסמכת
ועדת השרים לענייני חקיקה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם :

- א. לאשר עקרונית את טיוטת חוק זכויות החולה (תיקון מס') (מקבל החלטות זמני), התשפ"ד-2023, המצ"ב.
- ב. להסמיך את ועדת השרים לענייני חקיקה לאשר, על דעת הממשלה, את נוסחה הסופי של הצעת החוק שתוגש לכנסת.
- ג. בהתאם לסעיף 81(ג) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת לקצר את תקופת ההנחה ולהקדים את הדיון בהצעת החוק.
- ד. בהתאם לסעיף 88(ב) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת להתיר את הקריאה השנייה בהצעת החוק ביום הנחתה על שולחן הכנסת.

דברי הסבר

רקע כללי

1. כיום, כאשר מטופל מגיע לבית חולים לצורך טיפול רפואי דחוף ואינו מסוגל לתת הסכמה מדעת בעצמו לפי הוראות סעיפים 13 ו-14 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 (להלן – החוק), בעיקר ביחס להליכים המצריכים הסכמה מדעת בכתב בהתאם להוראות סעיף 14 (להלן – הסכמה מדעת) כגון ניתוחים, יש צורך באדם אחר אשר ייתן הסכמה במקומו של המטופל בנוגע לטיפול הרפואי. על כן, במקרים כאלו מוגשת לערכאה השיפוטית המוסמכת, על ידי בני המשפחה או על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, בקשה למינוי אפוטרופוס למטופל (ברוב המקרים) או בקשה בנוגע לאישור הפעולה הרפואית הדחופה עבור המטופל. לחלופין, בחלק מן המקרים מתקיימות נסיבות חירום המאפשרות לתת טיפול גם ללא הסכמה, לפי סעיף 15 לחוק.
2. בתיקון דנן מוצע ליצור מנגנון המאפשר קבלת החלטה על ידי אדם אחר עבור המטופל בלי להטריח את בני משפחתו לפנות לערכאות. ההסדר המוצע מבוסס על תפיסה כוללת המערבת באופן פעיל את בני משפחתו של המטופל בתהליך מתן ההסכמה מדעת בנוגע לקבלת הטיפול הרפואי הדחוף לו נזקק המטופל, תוך התחקות אחר רצונו, השקפת עולמו ואורח חייו של המטופל. בהתאם לאמור, בתיקון מוצע לתת אישור למקבל החלטות זמני מבין בני משפחתו הקרובים של המטופל, לפי סדר קדימויות המוצע בסעיף קטן (ה) (להלן – סדר הקדימויות) או לפי הסכמה של בני המשפחה, או בהתאם להוראות המפורטות בהסדר המוצע.
3. בהעדר הסכמה או בכל מקרה אחר שבו עולה חשש כי לא ימונה מקבל החלטות זמני שיפעל לטובתו ולפי רצונו המשווער של המטופל, או אם אין למטופל בני משפחה קרובים בהתאם לסדר הקדימויות שבסעיף קטן (ה), ימשיך לחול הדין הקיים לפי חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות התשכ"ב-1962 וניתן יהיה לפנות לערכאה שיפוטית מוסמכת בבקשה לאישור פעולה רפואית או בבקשה למינוי אפוטרופוס או בכל הליך אחר המתאפשר לפי אותו החוק. יצוין כי בכל שלב, אם בית המשפט ימנה למטופל אפוטרופוס לעניינים רפואיים, יפקע תוקפו של האישור למקבל ההחלטות הזמני וההחלטות יינתנו על ידי האפוטרופוס האמור.
4. מוצע לאשר עקרונית ולהסמיך את ועדת השרים לענייני חקיקה לאשר את הצעת החוק שבנידון, שמטרתה היא ליצור מנגנון מסודר, יעיל, מהיר ומכבד למתן אישור לשמש כמקבל החלטות זמני לעניין טיפולים רפואיים עבור מטופל בגיר שאינו מסוגל בעת הצורך לתת הסכמה מדעת כמשמעותה בסעיף 14 לחוק, בלי שיהיה צורך לפנות לערכאה השיפוטית המוסמכת לצורך מינוי אפוטרופוס עבורו או לצורך קבלת החלטה בנוגע לקבלת טיפול רפואי מסוים בעניינו.
5. בימים אלה אנו נמצאים בעיצומה של מלחמת "חרבות ברזל" אליה נקלעה מדינת ישראל בשל מתקפת החמאס ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 לאוקטובר 2023), ובמהלכה מגיעים לטיפול רפואי מטופלים צעירים הזקוקים לטיפולים דחופים ולאור גילם הצעיר יש להניח כי לא הפקידו ייפוי כוח מתמשך, לא מונה להם אפוטרופוס קודם לכן ולא קיים עבורם ייפוי כוח רפואי בתוקף. לכן, התיקון המוצע יוכל לתת

מענה למטופלים בכלל ולמטופלים אלו בפרט, וכן לסייע לבני משפחותיהם להיות קרובים לפצוע, ולא להזדקק לפניה לערכאה שיפוטית. עוד יצוין, כי אצל המאושפזים הצעירים, במקרים רבים, חוסר יכולתם ליתן הסכמה מדעת הינה מצב זמני ואין כל סיבה להגביל את כשרותם המשפטית בדרך של מינוי אפוטרופוס. הצעת החוק תיתן חלופה חוקית ניאותה לאמור.

6. נוכח דחיפות העניין, בשל המלחמה כאמור לעיל, מובאת החלטת וועדת השרים לענייני חקיקה שאישרה את טיוטת החוק, לאישור הממשלה במליאתה. כמו כן, ועל מנת להחיש את הליך החקיקה מוצע לפנות לוועדת הכנסת לפי תקנון הכנסת, בבקשה לקיצור תקופת ההנחה של הצעת החוק לפני הקריאה הראשונה, בהתאם לאמור בסעיף 81(ג) לתקנות הכנסת, וכן בבקשה לקיצור תקופת ההנחה של הצעת החוק לפני הקריאה השנייה, בהתאם לאמור בסעיף 88(ב) לתקנון הכנסת.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי.

תקציב

לא רלוונטי.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

לא התקבלו עמדות.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

לא רלוונטי.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצ"ב.

סיווגים

סיווג ראשי: 07 חקיקה ממשלתית.

תחום פעולה עיקרי: 09 אחר

היועצת המשפטית

Office Of The Chief Legal Counsel

משרד
הבריאות
לחיים בריאים יותר

06/12/2023
כ"ג בכסלו, התשפ"ד
סימוכין:

הנדון: חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה

נושא הצעת ההחלטה:

הצעת טיוטת חוק זכויות החולה (תיקון מס' 13-14) (מקבל החלטות זמני), התשפ"ד-2023 – אישור החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

כיום, כאשר מטופל מגיע לבית חולים לצורך טיפול רפואי דחוף ואינו מסוגל לתת הסכמה מדעת בעצמו לפי הוראות סעיפים 13 ו-14 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 (להלן – החוק), בעיקר ביחס להליכים המצריכים הסכמה מדעת בכתב בהתאם להוראות סעיף 14 (להלן – הסכמה מדעת) כגון ניתוחים, יש צורך באדם אחר אשר ייתן הסכמה במקומו של המטופל בנוגע לטיפול הרפואי. על כן, במקרים כאלו מוגשת לערכאה השיפוטית המוסמכת, על ידי בני המשפחה או על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, בקשה למינוי אפוטרופוס למטופל (ברוב המקרים) או בקשה בנוגע לאישור הפעולה הרפואית הדחופה עבור המטופל. לחלופין, בחלק מן המקרים מתקיימות נסיבות חירום המאפשרות לתת טיפול גם ללא הסכמה, לפי סעיף 15 לחוק.

בתיקון דנן מוצע ליצור מנגנון המאפשר קבלת החלטה על ידי אדם אחר עבור המטופל בלי להטריח את בני משפחתו לפנות לערכאות. ההסדר המוצע מבוסס על תפיסה כוללת המערבת באופן פעיל את בני משפחתו של המטופל בתהליך מתן ההסכמה מדעת בנוגע לקבלת הטיפול הרפואי הדחוף לו נזקק המטופל, תוך התחקות אחר רצונו, השקפת עולמו ואורח חייו של המטופל. בהתאם לאמור, בתיקון מוצע לתת אישור למקבל החלטות זמני מבין בני משפחתו הקרובים של המטופל, לפי סדר קדימויות המוצע בסעיף קטן (ה) (להלן – סדר הקדימויות) או לפי הסכמה של בני המשפחה, או בהתאם להוראות המפורטות בהסדר המוצע.

Office of the Chief Legal Counsel
Ministry of Health
P.O.B 1176, Jerusalem 91010
dana.neufeld@moh.gov.il
Tel: 02-6787436 Fax: 02-5081231

לשכת היועצת המשפטית
משרד הבריאות
ת.ד. 1176 ירושלים 91010
דוא"ל: dana.neufeld@moh.gov.il
טלפון: 02-5081231 פקס: 02-5655972

היועצת המשפטית

Office Of The Chief Legal Counsel

משרד
הבריאות
לחיים בריאים יותר

בהעדר הסכמה או בכל מקרה אחר שבו עולה חשש כי לא ימונה מקבל החלטות זמני שיפעל לטובתו ולפי רצונו המשוער של המטופל, או אם אין למטופל בני משפחה קרובים בהתאם לסדר הקדימויות שבסעיף קטן (ה), ימשיך לחול הדין הקיים לפי חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות התשכ"ב-1962 וניתן יהיה לפנות לערכאה שיפוטית מוסמכת בבקשה לאישור פעולה רפואית או בבקשה למינוי אפוטרופוס או בכל הליך אחר המתאפשר לפי אותו החוק. יצוין כי בכל שלב, אם בית המשפט ימנה למטופל אפוטרופוס לעניינים רפואיים, יפקע תוקפו של האישור למקבל ההחלטות הזמני וההחלטות יינתנו על ידי האפוטרופוס האמור.

מטרת הצעת החוק היא ליצור מנגנון מסודר, יעיל, מהיר ומכבד למתן אישור לשמש כמקבל החלטות זמני לעניין טיפולים רפואיים עבור מטופל בגיר שאינו מסוגל בעת הצורך לתת הסכמה מדעת כמשמעותה בסעיף 14 לחוק, בלי שיהיה צורך לפנות לערכאה השיפוטית המוסמכת לצורך מינוי אפוטרופוס עבורו או לצורך קבלת החלטה בנוגע לקבלת טיפול רפואי מסוים בעניינו.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:
ההצעה אינה מעלה קשיים משפטיים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

אין מניעה משפטית לקבל את ההחלטה המוצעת.

בכבוד רב ובברכה,

דנה נויפלד

דנה נויפלד, עו"ד
היועצת המשפטית

Office of the Chief Legal Counsel
Ministry of Health
P.O.B 1176, Jerusalem 91010
dana.neufeld@moh.gov.il
Tel: 02-6787436 Fax: 02-5081231

לשכת היועצת המשפטית
משרד הבריאות
ת.ד. 1176 ירושלים 91010
דוא"ל: dana.neufeld@moh.gov.il
טלפון: 02-5081231 פקס: 02-5655972

טיוטת חוק

א. שם החוק המוצע:

חוק זכויות החולה, תיקון מספר 15 (מקבל החלטות זמני לטיפול רפואי), התשפ"ד-2023

ב. מטרת החוק המוצע, הצורך בו, עיקרי הוראותיו והשפעתו על הדין הקיים

מטרת התיקון המוצע ליצור מנגנון מסודר, אפקטיבי ומכבד לצורך קבלת החלטות רפואיות דחופות עבור מטופל שאינו כשיר לתת הסכמה מדעת, שלא מונה לו אפוטרופוס לעניינים רפואיים, שאין יפוי כוח רפואי תקף עבורו, ושלא הפקיד יפוי כוח מתמשך לעניינים אישיים הכולל עניינים בריאותיים.

מוצע לקבוע בחוק שקרוב משפחה יוכל לשמש עבור מטופל כזה מקבל החלטות זמני לטיפול רפואי (להלן – מקבל החלטות זמני). כיום, כאשר ישנו מטופל שאינו כשיר לתת הסכמה מדעת בנוגע לפרוצדורה רפואית דחופה, שלא הפקיד יפוי כוח מתמשך כאמור, ושאינו בעניינו יפוי כוח רפואי בתוקף, מופנים בני משפחתו באופן דחוף לערכאה שיפוטית לצורך מינוי אפוטרופוס לעניינים רפואיים זמני. במקרים מסוימים מבצעים את הפרוצדורה הרפואית ללא הסכמתו של המטופל או מי מטעמו לפי סעיף 15 לחוק ובהתאם לתנאיו. הליך מינוי אפוטרופוס לעניינים רפואיים זמני לאדם בערכאה שיפוטית כולל פעולות רבות שעל משפחתו של האדם לבצע דווקא בזמנים קשים ורגישים עבורם ועבור המטופל הזקוק לטיפול רפואי דחוף (דוגמת הכנת בקשה משפטית והגשתה לערכאה שיפוטית, ומרוץ להשגת המסמכים הרלוונטיים שיש לצרף לבקשה). כמו כן, היא מאלצת את כל המערכת – בני המשפחה המגישים את הבקשות, גורמים רפואיים וסוציאליים, היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו והערכאה השיפוטית – להידרש לדברים בלוח זמנים קצר מאוד, כאשר בשל אילוצים אלה, לרוב לא מתקיים כלל דיון שיפוטי וצו המינוי ניתן בהסכמתם של בני המשפחה.¹

הצעת חוק זו מבקשת ליצור מנגנון חלופי מכבד והמבוסס על מעורבות משפחת המטופל בתהליך ההחלטה מי יישמש כמקבל החלטות זמני, תוך ליווי מקצועי של עובד סוציאלי במוסד הרפואי, והתחקות אחר רצונו, השקפת עולמו ואורחות חייו של המטופל. החוק מגדיר סדר פעולות ברור, החל משלב זיהוי המטופל כמי שאינו יכול לתת הסכמה מדעת בעניין רפואי דחוף, לאחר שהוסבר לו על ההליך הרפואי תוך שימוש, במידת הצורך, בהתאמות הנגשה בהתאם לחוק שוויון זכויות אנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998, בדיקה אם מונה למטופל אפוטרופוס לעניינים רפואיים, או שהופקד יפוי כוח רפואי בעניין המטופל, ולבסוף בקביעת מקבל ההחלטות זמני. השימוש במנגנון זה אפשרי כל עוד לא מונה אפוטרופוס או אין יפוי כוח רפואי בתוקף או שלא הופקד יפוי כוח מתמשך לעניינים אישיים הכולל גם עניינים בריאותיים.

מקבל ההחלטות הזמני יקבל על כך אישור בכתב מעובד סוציאלי במוסד הרפואי לכל פעולה רפואית הנדרשת לרבות פעולות רפואיות בקהילה במשך תקופה זו. תוקף האישור יהיה לשישה חודשים. במשך תקופה זו תהיה שהות בידי בני המשפחה או היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, להגיש בקשה למינוי אפוטרופוס או כל בקשה אחרת לפי חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות התשכ"ה-1965, אם יהיה בכך צורך. במצב שבו בן משפחה מתנגד לכך שכן משפחה אחר יישמש כמקבל החלטות זמני ובכל מקרה אחר שבו מי מבני המשפחה יחשוש כי

¹ לעניין זה ראה המלצות הצוות הבין משרדי לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה והגנה על בגירים, עמ' 12 ועמ' 50.
https://www.gov.il/he/Departments/publications/reports/team_report_11719

מקבל החלטות הזמני שנקבע בסדר הקדימות שנקבע בחוק לא יפעל לטובתו ולפי רצונו המשווער של המטופל, יוכל אותו בן משפחה לפנות לערכאה שיפוטית בבקשה מתאימה. מעבר להקלה על בין המשפחה, המנגנון הוצע צפוי להביא לייעול וחסכון במשאבים של גורמי המדינה המעורבים בהליך ושל הערכאה השיפוטית.

הצעת החוק המוצעת גובשה בהתאם להמלצות הצוות הבין משרדי לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה והגנה על בגירים (להלן – הצוות הבין משרדי), אשר מונה במסגרת החלטת ממשלה 2394 מיום 12/2/2017 ולאחר שנעשתה עבודה בין משרדית ובין מגזרית במסגרת צוות יישום שהוקם לקידום המלצות הצוות הבין משרדי.²

במסגרת הדיונים בצוות הבין משרדי נבחנו הסדרים דומים הקיימים בחקיקה של אוסטרליה (מדינת ויקטוריה ומדינת קווינסלנד), שוויץ וארצות הברית. הסדרים אלו מאפשרים, בהעדר מינוי אפוטרופוס לעניינים רפואיים או מיופה כוח לעניינים אישיים הכולל עניינים בריאותיים למטופל, לקבוע כי מקבל החלטות זמני אחר יוכל לתת הסכמה בשם המטופל. לעניין סדר הקדימות שנקבע בין בני המשפחה כדי לקבוע מי ישמש מקבל החלטות זמני, מצאנו כי במרבית ההסדרים שנסקרו, בראש סדר הקדימות נמצא בן או בת הזוג של המטופל ולאחר מכן צאצאיו הבגירים של המטופל והוריו.³

עיקרי החוק:

עיקר 1 – קביעת רצף פעולות ברור, משלב זיהוי המטופל כבלתי כשיר לתת הסכמה מדעת לטיפול רפואי דחוף לאחר הסבר מפורט ומונגש, ככל שנדרש, לאדם עם מוגבלות, לבדיקה אם הופקד ייפוי כוח מתמשך בעניינו, הנחיות מקדימות או מונה לו אפוטרופוס או שיש ייפוי כוח רפואי תקף ולקיום שיח עם בני המשפחה לצורך קביעת מקבל החלטות זמני. לצד זאת קביעת אפשרות חלופית לפניה דחופה לערכאה שיפוטית בבקשה לפי חוק הכשרות המשפטית, אם קיימת התנגדות למקבל ההחלטות הזמני שישמש עבור המטופל לפי סדר הקדימויות או לפעולה הרפואית הנדרשת עבור המטופל. לפי הסדר זה, יוכל מקבל ההחלטות הזמני שייקבע לתת הסכמה בשם המטופל ולא יהיה צורך לפניה דחופה לערכאה שיפוטית למינוי אפוטרופוס זמני לגוף כפי שנדרש היום, מה שיאפשר טיפול רציף באדם.

עיקר 2 – קביעת סדר קדימות למינוי מקבל החלטות זמני מבין קרובי משפחתו של המטופל, אלא אם כן בני המשפחה מגיעים להסכמה על מקבל החלטות זמני אחר מביניהם, אחד או יותר, ביחד או לחוד.

עיקר 3 – מתן אישור למקבל החלטות זמני למתן הסכמה לטיפול רפואי במקום קבלת הסכמה מדעת מהמטופל, קביעת התקופה שבה יפעל מקבל החלטות זמני, עיגון חובתו לשמוע את המטופל ולפעול לטובתו ולרצונו של המטופל.

עיקר 4 – קביעה כי תנאי למתן הסכמה מדעת לטיפול רפואי מסוים, על ידי מקבל החלטות זמני היא כי המטופל

2 את המלצות הצוות הבין משרדי ניתן לקרוא בקישור הבא -

https://www.gov.il/he/Departments/publications/reports/team_report_11719

3 ראו למשל מינוי של statutory health attorney במדינת קווינסלנד - <https://www.legislation.qld.gov.au/view/html/inforce/current/act-1998->

Power of Attorney Act 1998 ; כן ראה מינוי של medical treatment decision maker לפי סעיף 55 ל Medical treatment

<https://content.legislation.vic.gov.au/sites/default/files/2020-03/16-69aa008%20authorised.pdf> - planning and decision Act 2016

עצמו אינו מסוגל לתת הסכמה מדעת לגבי אותו טיפול.

ג. השפעת החוק המוצע על חוקים קיימים

חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 יתוקן בהתאם להצעת החוק.

ד. השפעת תזכיר החוק המוצע על תקציב המדינה, על תקנים במשרדי הממשלה ועל ההיבט המנהלי.

אין השפעה על תקציב המדינה.

ה. הערת היועצת המשפטית לממשלה

המשנה יועצת המשפטית לממשלה (ציבורי – חוקתי), אישרה שאין מניעה משפטית להגיש את טיוטת החוק.

ו. הערות של משרדי ממשלה ורשויות ציבוריות אחרות

אין הערות.

ז. להלן נוסח החוק המוצע ודברי ההסבר

הצעת חוק זכויות החולה (תיקון מס' 15) (מקבל החלטות זמני לעניין טיפול רפואי), התשפ"ד-2023

תיקון סעיף 2 1. בחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996⁴ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 2 –

(1) אחרי ההגדרה "חדר מיון" יבוא:

"חוק הכשרות המשפטית" – חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות
התשכ"ב-1962⁵;";

(2) אחרי ההגדרה "מידע רפואי" יבוא:

"מיופה כוח" – מיופה כוח שמינה המטופל לפי סעיף 16 או מיופה כוח
שמינה המטופל לפי חוק הכשרות המשפטית בייפוי כוח מתמשך
לעניינים אישיים הכולל גם את ענייני הבריאותיים או בייפוי כוח
מתמשך לעניינים רפואיים, שתקף לפי הוראות החוק האמור;";

(3) אחרי ההגדרה "מצב חירום רפואי" יבוא:

"מקבל החלטות זמני" – מי שניתן לו אישור לשמש מקבל החלטות
זמני לעניין טיפול רפואי עבור מטופל בגיר לפי סעיף 14א(ד);".

הוספת סעיף 14א. 2. אחרי סעיף 14 לחוק העיקרי יבוא:

"אישור לשמש 14א. (א) בסעיף זה –
מקבל החלטות
זמני לעניין טיפול
רפואי

"עובד סוציאלי במוסד רפואי" – עובד
סוציאלי במוסד הרפואי אשר בו עתיד
להינתן הטיפול הרפואי שנוקק לו המטופל
לפי סעיף קטן (ב);

"רופא מומחה" – רופא בעל תואר מומחה
לפי פקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-
1976⁶.

⁴ ס"ח התשנ"ו, עמ' 327; התשפ"ג, עמ' 727.

⁵ ס"ח התשכ"ב, עמ' 120.

⁶ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 30, עמ' 594.

(ב) קבע רופא מומחה כי מטופל בגיר נזקק לטיפול רפואי שיש דחיפות בנתינתו, והוא אינו מסוגל להבין בענייניו הרפואיים ולתת הסכמה מדעת לטיפול האמור, גם בהינתן התאמות הנגשה בהתאם לחוק שוויון זכויות אנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998⁷, ואין למטופל מיופה כוח או אפוטרופוס לענייניו הרפואיים, רשאי עובד סוציאלי במוסד רפואי לתת אישור בכתב לאדם לשמש כמקבל החלטות זמני עבור המטופל, בהתאם לאמור בסעיף קטן (ד) (בסעיף זה – אישור); ניתן אישור, רשאי מקבל החלטות זמני, במהלך תקופת תוקפו של האישור –

(1) להסכים במקום המטופל לקבלת הטיפול הרפואי האמור;

(2) להסכים במקום המטופל לקבלת כל טיפול רפואי אחר שיזדקק לו.

(ג) מטפל יפנה למקבל החלטות זמני לצורך קבלת הסכמתו למתן טיפול רפואי למטופל בהתאם להוראות סעיף קטן (ב)(2), רק לאחר שווידא כי המטופל אינו מסוגל לתת הסכמה מדעת בעצמו לגבי אותו טיפול.

(ד) (1) עובד סוציאלי במוסד הרפואי רשאי לתת אישור בכתב לאדם לשמש כמקבל החלטות זמני עבור מטופל, אם מצא כי מתקיימים כל אלה:

(א) הוצגה בפניו חוות דעת רופא מומחה שעל פיה המטופל נזקק לטיפול רפואי שיש דחיפות בנתינתו, והוא אינו מסוגל להבין בענייניו הרפואיים ולתת הסכמה מדעת לטיפול האמור;

(ב) התקיימו התנאים לאישור
כמקבל החלטות זמני לפי סדר
הקדימויות הקבוע בסעיפים קטנים
(ה) או (ו), או לפי החלטת בני
המשפחה לפי סעיפים קטנים (ז) או
(ח), או התקיימו לגביו הוראות סעיף
קטן (ט);

(ג) על פי התרשמותו האדם
האמור יפעל לטובתו של המטופל
בנסיבות העניין;

(ד) המטופל אינו מתנגד לאישור
של האדם האמור;

(2) אישור כאמור בפסקה (1) יעמוד
בתוקף שישה חודשים מיום שניתן.

(ה) אישור יינתן לבן משפחה בגיר של המטופל,
לפי סדר הקדימויות שלהלן (בסעיף זה – סדר
הקדימויות):

(1) בן זוגו;

(2) ילדו;

(3) הורהו;

(4) אחיו.

(ו) לא ניתן היה לאתר, במאמץ סביר, את בן
המשפחה לפי סדר הקדימויות או שכן המשפחה
כאמור אינו מסוגל להבין בענייניו הרפואיים של
המטופל או שהוא אינו מעוניין בכך, יאושר כמקבל
ההחלטות הזמני בן המשפחה שבא אחריו בסדר
הקדימויות.

(ז) היו למטופל יותר מילד בגיר אחד, יותר מהורה אחד או יותר מאח בגיר אחד, ולפי סדר הקדימויות יש לתת אישור למי מהם, יסכימו הילדים, ההורים או האחים, לפי העניין, ביניהם, מי מהם ישמש כמקבל החלטות זמני עבור המטופל, ואם הסכימו כי יותר מאחד מהם ישמש כמקבל החלטות זמני עבור המטופל – יסכימו אם קבלת ההחלטות תהיה ביחד או לחוד; הסכימו הילדים, ההורים או האחים כאמור בסעיף קטן זה, יודיעו על כך לעובד הסוציאלי במוסד הרפואי.

(ח) על אף האמור בסעיף קטן (ה), רשאים בני המשפחה האמורים באותו סעיף קטן להגיע להסכמה מי מהם ישמש כמקבל החלטות זמני, אף שלא בהתאם לסדר הקדימויות, ובלבד שניתנה הסכמת בני המשפחה המצויים במדרגים שלפניו ובני המשפחה המצויים באותו מדרג, בסדר הקדימויות, ואם הסכימו כי יותר מאחד מהם ישמש כמקבל החלטות זמני – יסכימו אם קבלת ההחלטות תהיה ביחד או לחוד; הסכימו בני המשפחה כאמור בסעיף קטן זה, יודיעו על כך לעובד הסוציאלי במוסד הרפואי.

(ט) על אף האמור בסעיפים קטנים (ה) עד (ח), הובא לידיעתו של העובד הסוציאלי במוסד הרפואי כי המטופל הפקיד ייפוי כוח מתמשך לפי סעיף 32 לחוק הכשרות המשפטית וטרם ניתן אישור מן האפוטרופוס הכללי כי ייפוי הכוח המתמשך נכנס לתוקף, או הובא לידיעתו של העובד הסוציאלי במוסד הרפואי כי המטופל פירט במסמך הנחיות מקדימות שנכתב לפי סעיף 35 לחוק הכשרות המשפטית את זהות האדם שהוא מבקש שימונה לו כאפוטרופוס וטרם מונה לו אפוטרופוס, יינתן האישור לאדם ששמו פורט בייפוי הכוח המתמשך כאמור או במסמך ההנחיות המקדימות כאמור, לפי העניין, בכפוף להוראות סעיף קטן (ד)(1).

(י) לא ייתן עובד סוציאלי במוסד רפואי אישור לאדם לשמש כמקבל החלטות זמני אלא לאחר שאותו אדם נתן את הסכמתו לכך והצהיר בכתב בדבר:

(1) התקיימותם של התנאים לאישור לפי הוראות סעיפים קטנים (ה) עד (ט), לפי העניין;

(2) קיומן של הסכמות למתן אישור למקבלי החלטות זמניים נוספים מלבדו, אם קיימות, ודרך קבלת ההחלטות בידי כל מקבלי ההחלטות הזמניים – ביחד או לחוד.

(יא) על מקבל החלטות זמני יחולו ההוראות החלות על אפוטרופוס לעניינים רפואיים לפי סעיף 57 ופרק שלישי 1 לחוק הכשרות המשפטית, בשינויים המחויבים.

(יב) (1) (א) הודיע אחד מבני המשפחה המנויים בסעיף קטן (ה) או היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, לעובד הסוציאלי במוסד הרפואי, על כוונתו להגיש בקשה למינוי של אדם אחר כאפוטרופוס לעניינים רפואיים עבור המטופל (בסעיף קטן זה – הבקשה), וטרם ניתן אישור לאדם לשמש כמקבל החלטות זמני עבור המטופל – לא יינתן אישור כאמור אלא לאחר שחלפו 24 שעות ממועד מתן ההודעה.

(ב) ניתנה הודעה כאמור בפסקה (1)(א) לאחר שניתן אישור לאדם לשמש כמקבל החלטות זמני עבור המטופל – יושהה תוקף האישור למשך 24 שעות ממועד מתן ההודעה;

(2) (א) הובא לידיעתו של העובד

הסוציאלי במוסד הרפואי, של

המטפל או של מקבל ההחלטות

הזמני כי הוגשה הבקשה וטרם ניתן

אישור לאדם לשמש כמקבל החלטות

זמני עבור המטופל – לא יינתן אישור

על ידי העובד הסוציאלי במוסד

הרפואי ;

(ב) הוגשה הבקשה, לאחר שניתן

אישור לאדם לשמש כמקבל החלטות

זמני עבור המטופל – יפקע תוקף

האישור ;

(3) מונה למטופל אפוטרופוס לעניינים

רפואיים על ידי ערכאה שיפוטית או נכנס

לתוקף, לפי חוק הכשרות המשפטית, ייפוי

כוח מתמשך לענייניו האישיים הכולל גם את

ענייניו הבריאותיים או ייפוי כוח מתמשך

לענייניו הרפואיים, לאחר שניתן אישור

למקבל החלטות זמני – יפקע תוקף האישור.

(יג) ניתן אישור לאדם לשמש כמקבל החלטות

זמני עבור מטופל, והודיע אחד מבני המשפחה של

המטופל המנויים בסעיף קטן (ד) או היועץ המשפטי

למשלה או בא כוחו לעובד הסוציאלי במוסד

הרפואי, למטפל או למקבל החלטות זמני, על

כוונתו להגיש בקשה בנוגע למתן טיפול רפואי

מסוים עבור המטופל – לא תתקבל הסכמה על ידי

מקבל ההחלטות הזמני לגבי אותו טיפול רפואי,

למשך 24 שעות; הוגשה בקשה כאמור, ודבר

הגשתה הובא לידיעתם של המטפל או של העובד

הסוציאלי או של מקבל ההחלטות הזמני – יחולו

בנוגע למתן הטיפול הרפואי האמור ההוראות

שיינתנו על ידי הערכאה השיפוטית בעניין זה.

(יד) (1) עובד סוציאלי במוסד רפואי יתעד ברשומה הרפואית של מטופל אישור לאדם לשמש כמקבל החלטות זמני עבור המטופל בהתאם להוראות סעיף קטן (ד);

(2) הובא לידיעתו של העובד הסוציאלי במוסד הרפואי או לידיעתו של המטפל כי הוגשו הודעות או בקשות בהתאם להוראות סעיפים קטנים (יב) או (יג) יתעדן העובד הסוציאלי במוסד הרפואי או המטפל, לפי העניין, ברשומה הרפואית של המטופל וכן את משך העיכוב במתן האישור, השהייתו או פקיעתו בשל הגשת בקשות או הודעות אלו.

3. בסיקון סעיף 15 לחוק העיקרי –

(1) בסעיף קטן (ב), במקום "המטופל או אפטרופסו" יבוא "המטופל, אפטרופסו, מיופה כוחו או מקבל ההחלטות הזמני עבורו";

(2) בסעיף קטן (ג), במקום "בא כוחו אם מונה בא כוח מטעמו לפי סעיף 16, או אין אפשרות לקבל את הסכמת אפטרופסו אם המטופל הוא קטין או פסול דין" יבוא "אפטרופסו, מיופה כוחו או מקבל ההחלטות הזמני עבורו".

4. בסיקון סעיף 16 (ב) לחוק העיקרי, המילים "והאפטרופסות, התשכ"ב–1962" – יימחקו.

5. תיקון חוק החולה הנוטה למות התשס"ו–2005⁸, בסעיף 57, במקום "וחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו–1966" יבוא "חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו–1966 וחוק זכויות החולה התשנ"ו–1996" ובמקום "אפטרופוס ממונה לאדם" יבוא "אפטרופוס ממונה לאדם, או מקבל החלטות זמני כהגדרתו בסעיף 2 לחוק זכויות החולה".

דברי הסבר

כללי מטרת תיקון החוק המוצע היא ליצור מנגנון מסודר, יעיל, מהיר ומכבד למתן אישור לשמש כמקבל החלטות זמני לעניין טיפולים רפואיים (להלן – מקבל החלטות זמני) עבור מטופל בגיר שאינו מסוגל

⁸ ס"ח התשס"ו, עמ' 58; התשפ"ג, עמ' 18.

בעת הצורך לתת הסכמה מדעת כמשמעותה בסעיף 14 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 (להלן – החוק), מבלי שיהיה צורך לפנות לערכאה השיפוטית המוסמכת לצורך מינוי אפוטרופוס עבורו או לצורך קבלת החלטה בנוגע לקבלת טיפול רפואי מסוים בעניינו.

במצב הקיים, כאשר מטופל מגיע לבית חולים לצורך טיפול רפואי דחוף ואינו מסוגל לתת הסכמה מדעת בעצמו לפי הוראות סעיפים 13 ו-14 לחוק, בעיקר ביחס להליכים המצריכים הסכמה מדעת בכתב בהתאם להוראות סעיף 14 (להלן – הסכמה מדעת) כגון ניתוחים, יש צורך באדם אחר אשר ייתן הסכמה במקומו של המטופל בנוגע לטיפול הרפואי. על כן, במקרים כאלו מוגשת לערכאה השיפוטית המוסמכת, על ידי בני המשפחה או על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, בקשה למינוי אפוטרופוס למטופל (ברוב המקרים) או בקשה בנוגע לאישור הפעולה הרפואית הדחופה עבור המטופל. לחלופין, בחלק מן המקרים מתקיימות נסיבות חירום המאפשרות לתת טיפול גם ללא הסכמה, לפי סעיף 15 לחוק.

בתיקון דגן מוצע ליצור מנגנון המאפשר קבלת החלטה על ידי אדם אחר עבור המטופל בלי להטריח את בני משפחתו לפנות לערכאות. ההסדר המוצע מבוסס על תפיסה כוללת המערבת באופן פעיל את בני משפחתו של המטופל בתהליך מתן ההסכמה מדעת בנוגע לקבלת הטיפול הרפואי הדחוף לו נזקק המטופל, תוך התחקות אחר רצונו, השקפת עולמו ואורח חייו של המטופל. בהתאם לאמור, בתיקון מוצע לתת אישור למקבל החלטות זמני מבין בני משפחתו הקרובים של המטופל, לפי סדר קדימויות המוצע בסעיף קטן (ה) (להלן – סדר הקדימויות) או לפי הסכמה של בני המשפחה, או בהתאם להוראות המפורטות בהסדר המוצע.

ההסדר המוצע יחול רק במקרה שבו לא מונה למטופל אפוטרופוס לענייניו הרפואיים ולא קיים ייפוי כוח בתוקף לגבי ענייניו הבריאותיים של המטופל, שכן במקרה כזה מי שיקבל את ההחלטה עבור המטופל יהיה האפוטרופוס או מיופה הכוח, לפי העניין.

האישור לשמש כמקבל החלטות זמני יינתן על ידי עובד סוציאלי במוסד הרפואי ויתועד ברשומה הרפואית, כיתר המידע על המטופל. האישור יעמוד בתוקף למשך שישה חודשים והוא יחול ביחס לכל פעולה רפואית הנדרשת בתקופה זו, ובכלל זה פעולות רפואיות הנדרשות בקהילה, ובלבד שלפני כל טיפול יבדוק המטפל מול המטופל קודם לכן אם הוא מסוגל לתת הסכמה מדעת בעצמו לגבי הטיפול המסוים האמור.

בהעדר הסכמה או בכל מקרה אחר שבו עולה חשש כי לא ימונה מקבל החלטות זמני שיפעל לטובתו ולפי רצונו המשוער של המטופל, או אם אין למטופל בני משפחה קרובים בהתאם לסדר הקדימויות שבסעיף קטן (ה), ימשיך לחול הדין הקיים לפי חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות התשכ"ב-1962 (להלן-חוק הכשרות המשפטית) וניתן יהיה לפנות לערכאה שיפוטית מוסמכת בבקשה לאישור פעולה רפואית או בבקשה למינוי אפוטרופוס או בכל הליך אחר המתאפשר לפי אותו החוק.

מנגנון זה מבוסס על הערבות ההדדית שבין בני משפחה, ועל המציאות הנוהגת, לפיה, כשמתחילים בהליך מינוי אפוטרופוס לאדם שיש לו משפחה קרובה, ברוב המקרים מתמנה כאפוטרופוס אחד מבני המשפחה ללא מחלוקות בין בני המשפחה בנוגע למינויו.

הצעת החוק מבקשת להפוך את התוצאה הזו לברירת המחדל במקרים שבהם אין מחלוקת בין בני המשפחה, ולייתר את הצורך לפנות לערכאה שיפוטית, תוך שהיא שומרת על זכותו של בן משפחה, המתנגד למקבל ההחלטות הזמני שאושר, להגיש בקשה מתאימה לפי חוק הכשרות המשפטית.

שיטה זו נועדה לשמור על כבודו, טובתו ורצונו של המטופל ועל מעורבותם וכבודם של משפחתו, ולצד זאת להביא לייעול וחסכון במשאבים של המשפחות, המוסדות הרפואיים, מערכת הרווחה והערכאות השיפוטיות. החלטת ההסדר של מקבל החלטות זמני יאפשר לחסוך למשפחה מאמצים וזמן בפנייה לערכאה שיפוטית בבקשה למנות אפוטרופוס עבור המטופל בשעות קשות בהן המטופל זקוק לטיפול דחוף, והם סועדים אותו על מיטת חוליו, ותאפשר שמירה על רצף טיפולי בכל הטיפולים שהמטופל זקוק להם (גם בקהילה) במהלך תקופת תוקפו של האישור לשמש כמקבל החלטות זמני.

הצעת החוק המוצעת גובשה בהתאם להמלצות הצוות הבין משרדי לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה והגנה על בגירים (להלן – הצוות הבין משרדי), אשר מונה במסגרת החלטת ממשלה 2394 ביום ט"ז בשבט התשע"ז (12 בפברואר 2017) ולאחר שנעשתה עבודה בין משרדית ובין מגזרית במסגרת צוות יישום שהוקם לקידום המלצות הצוות הבין משרדי.

במסגרת הדיונים בצוות הבין משרדי נבחנו הסדרים דומים הקיימים בחקיקה של אוסטרליה (מדינת ויקטוריה ומדינת קווינסלנד), שווייץ וארצות הברית. הסדרים אלו מאפשרים, בהעדר מינוי אפוטרופוס לעניינים רפואיים או מיופה כוח לעניינים אישיים הכולל עניינים בריאותיים למטופל, לקבוע כי מקבל החלטות זמני אחר יוכל לתת הסכמה בשם המטופל. לעניין סדר הקדימויות בנוגע למי מבני המשפחה ישמש כמקבל החלטות זמני, נמצא כי במרבית ההסדרים שנסקרו, בראש סדר הקדימויות עומד בן או בת הזוג של המטופל ולאחר מכן צאצאיו הבגירים של המטופל והוריו.

בימים אלה אנו נמצאים בעיצומה של מלחמת "חרבות ברזל" אליה נקלעה מדינת ישראל בשל מתקפת החמאס ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 לאוקטובר 2023), ובמהלכה מגיעים לטיפול רפואי מטופלים צעירים הזקוקים לטיפולים דחופים ולאור גילם הצעיר יש להניח כי לא הפקידו ייפוי כוח מתמשך, לא מונה להם אפוטרופוס קודם לכן ולא קיים עבורם ייפוי כוח רפואי בתוקף. לכן, התיקון המוצע יוכל לתת מענה למטופלים בכלל ולמטופלים אלו בפרט, וכן לסייע לבני משפחותיהם להיות קרובים לפצוע, ולא להזדקק לפניה לערכאה שיפוטית.

עוד יצוין, כי אצל המאושפזים הצעירים, במקרים רבים, חוסר יכולתם ליתן הסכמה מדעת הינה מצב זמני ואין כל סיבה להגביל את כשרותם המשפטית בדרך של מינוי אפוטרופוס. הצעת החוק תיתן חלופה חוקית ניאותה לאמור.

יצוין כי בכל שלב, אם בית המשפט ימנה למטופל אפוטרופוס לעניינים רפואיים, יפקע תוקפו של האישור למקבל החלטות הזמני וההחלטות יינתנו על ידי האפוטרופוס האמור.

סעיף 1 מוצע לתקן את סעיף 2 לחוק ולהוסיף לו את ההגדרות "מיופה כוח" ו"מקבל החלטות זמני" וזאת כחלק מן ההסדר המוצע בנוגע למקבל החלטות הזמני.

להגדרה "מיופה כוח" מוצע להגדיר מיופה כוח כמיופה כוח שמונה לפי:

א. ייפוי כוח בהתאם לסעיף 16 לחוק;

ב. ייפוי כוח רפואי בהתאם להוראות סעיף 32טו לחוק הכשרות המשפטית שתקף לפי הוראות החוק האמור. יצוין כי ייפוי כוח כאמור יכול להיכנס לתוקף בשנה הראשונה ממועד עריכתו גם ללא הפקדתו אצל האפוטרופוס הכללי בהתאם להוראות סעיף 32ז(ב) לחוק הכשרות המשפטית ויכול להמשיך להיות בתוקף גם לאחר השנה הראשונה אם הופקד אצל האפוטרופוס הכללי במהלך שנה

זו או אם נכנס לתוקף במהלך אותה השנה ;

ג. ייפוי כוח מתמשך בעניינים אישיים הכולל עניינים בריאותיים בהתאם להוראות חוק הכשרות המשפטית, אשר הופקד על ידי המטופל ונכנס לתוקף.

להגדרה "מקבל החלטות זמני" בהגדרה מוצע להגדיר מי האדם אשר יינתן לו אישור לשמש כמקבל החלטות זמני לעניין טיפול רפואי עבור מטופל בגיר בהתאם להסדר המוצע בהצעת החוק.

סעיף 2 כללי מוצע להוסיף לחוק את סעיף 14א, המתאר את ליבת המנגנון המוצע.

לסעיף קטן (א) מוצע להוסיף הגדרות לעניין סעיף זה "עובד סוציאלי במוסד הרפואי" ו- "רופא מומחה".

להגדרה "עובד הסוציאלי במוסד הרפואי" מוצע להגדיר עובד סוציאלי שעובד במוסד הרפואי שבו צפוי המטופל הבגיר לעבור טיפול רפואי דחוף ואשר בגין טיפול רפואי דחוף זה החלו בהליך של אישור מקבל החלטות זמני עבור המטופל. כלומר, לא ניתן יהיה לפנות לעובד סוציאלי אשר עובד במוסד רפואי אחר לצורך קבלת האישור להיות מקבל החלטות זמני.

להגדרה "רופא מומחה" לפי סעיף קטן (ב) מוצע לקבוע כי הרופא המומחה הוא זה אשר יקבע כי המטופל זקוק לטיפול רפואי דחוף וכי המטופל אינו מסוגל לתת בעצמו הסכמה מדעת לטיפול האמור. הרופא המומחה מוגדר כרופא בעל תואר מומחה אם הוא עומד בתנאים הקבועים בפקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976, וזאת בהבחנה מרופא מתמחה או רופא כללי ללא מסלול התמחות ספציפי.

לסעיף קטן (ב) בסעיף קטן זה מוצע בסיס ההסדר לאישורו של מקבל החלטות זמני וכן מוגדרות סמכויותיו.

בסעיף מוצע שלצורך החלת ההסדר יש צורך בקביעת רופא מומחה כי המטופל נזקק לטיפול רפואי שיש דחיפות בנתינתו, כלומר טיפול שיש צורך לבצעו באופן דחוף ובזמן הקרוב. אין המדובר ב"מצב חירום רפואי" שיש להידרש אליו באופן מידי כהגדרתו בסעיף 2 לחוק. במצב חירום רפואי הטיפול הרפואי חייב להינתן באופן מידי, וניתן יהיה, לפי סעיף 15(3) לחוק, לתת את הטיפול הרפואי גם ללא הסכמה מדעת של המטופל.

לפני ביצוע ההליך הרפואי ולפני שניתן יהיה לקבוע כי מטופל זקוק למקבל החלטות זמני אשר ייתן הסכמה מדעת במקום המטופל, על הרופא המומחה להסביר, למטופל שניתן לשוחח עמו (לא ניתן לתקשר עמו אם לדוגמה הוא מורדם ומונשם), אודות הטיפול הרפואי הדחוף הנדרש. במידת הצורך, יש להסביר אודות אותו טיפול תוך ביצוע התאמות הנגשה בהתאם לחוק שוויון זכויות אנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998. התאמות כאמור יכולות להיות הסבר בשפת הסימנים, הסבר בכתב, הסבר תוך פישוט לשוני ועוד, זאת על מנת לאפשר למטופל, במידת האפשר, להבין את טיבו של הטיפול הרפואי ואת משמעויותיו, לרבות הסיכונים והסיכויים של הטיפול הרפואי הנדרש.

בהתאם לקבוע בהסדר המוצע, רק לאחר שהוסבר למטופל אודות הטיפול הנדרש, ולאחר שניתנו ההתאמות כאמור, אם נדרשו, ועדיין סבר הרופא המומחה כי המטופל אינו מסוגל לתת הסכמה מדעת, ניתן יהיה לפעול בהתאם להסדר זה, והעובד הסוציאלי של המוסד הרפואי יהיה רשאי לתת אישור למקבל החלטות זמני. כפי שצוין בחלק הכללי לעיל, אם קיים לאדם אפוסטרופוס לענייניו הרפואיים או מיופה כוח לעניינים אלו בייפוי כוח שנכנס לתוקף (בהתאם להגדרה המוצעת בסעיף 1 לתיקון), אין לפעול לפי ההסדר המוצע היות שההחלטות יבוצעו על ידי האפוסטרופוס או מיופה הכוח, לפי העניין.

מקבל החלטות זמני יוכל לתת הסכמה הן עבור הטיפול הרפואי הדחוף הנדרש לפי סעיף קטן (ב) והן עבור כל טיפול רפואי אחר כל עוד האישור בתוקף. משמע, מקבל החלטות זמני יוכל לטפל בכל ענייניו הרפואיים של המטופל ובכללם הטיפולים הרפואיים השוטפים בקהילה, גם אם אין המדובר בטיפולים דחופים. הסדר זה נועד להבטיח את רצף הטיפול באדם על ידי המשפחה. על פי ההסדר יוכל מקבל ההחלטות הזמני לבצע בשם המטופל פעולות דוגמת פנייה לחוות דעת שנייה, ויהיו נתונות לו כל הסמכויות לצורך קבלת הסכמה מדעת עבור המטופל.

לסעיף קטן(ג) לפני כל טיפול רפואי על המטפל לוודא כי המטופל אינו מסוגל לתת הסכמה מדעת, ורק לאחר שווידא זאת יפנה לקבל הסכמה ממקבל ההחלטות הזמני עבור המטופל. יצוין כי "מטפל" כהגדרתו בסעיף 2 לחוק לא מתייחס רק אל רופאים אלא גם לאנשי טיפול אחרים המעניקים טיפול באשפוז ובקהילה. הסעיף מדגיש את החשיבות שבבירור כשירותו של המטופל לתת הסכמה מדעת לפני כל הליך רפואי לכל אורך תקופת תוקפו של האישור שבה מקבל החלטות זמני יכול לתת הסכמה במקומו של המטופל.

לסעיף קטן (ד) בסעיף קטן (ד) המוצע מוסדר ההליך לפיו ייתן עובד סוציאלי במוסד רפואי אישור למקבל החלטות זמני. בבואו לעשות כן יבחן העובד הסוציאלי במוסד הרפואי אם מתקיימים כל אלה:

(1) ההליך נפתח בקבלת חוות דעת של רופא מומחה על פיה המטופל נזקק לטיפול רפואי דחוף ואינו מסוגל לתת הסכמה מדעת לטיפול האמור.

(2) התקיימו התנאים לאשר את האדם אשר מוצע בפניו כמקבל ההחלטות הזמני בהתאם להוראות סעיפים קטנים (ה) עד (ט) המוצעים.

(3) על פי התרשמותו המקצועית, האדם שאמור לשמש כמקבל החלטות זמני דואג לענייניו של המטופל, זמין לצוות הרפואי ורואה לנגד עיניו את טובתו של המטופל בהתאם למכלול הנסיבות הקיימות במקרה המסוים. יצוין כי העובד הסוציאלי במוסד הרפואי יוכל, לפי שיקול דעתו, להציע לבני המשפחה לשקול כי ישמש כמקבל החלטות זמני קרוב משפחה שלא לפי סדר הקדימויות וזאת על מנת לסייע לבני המשפחה להגיע להסכמות ככל שהדבר נדרש.

(4) המטופל, אם הוא אינו מסוגל לתת הסכמה מדעת אך מסוגל להתנגד לזהות מקבל ההחלטות הזמני, אינו מתנגד לאישורו של האדם כמקבל החלטות זמני עבורו.

אם העובד הסוציאלי של המוסד הרפואי מתרשם כי מי שאמור לשמש כמקבל ההחלטות הזמני אינו מתאים, או כי המטופל המסוגל להביע עמדה בעניין מתנגד למי שאמור לשמש כמקבל החלטות זמני, הוא רשאי להחליט האם לתת או לא לתת אישור לאדם שמיועד להיות מקבל החלטות זמני. יצוין כי העובד הסוציאלי במוסד הרפואי אינו רשאי לבחור בעצמו מקבל החלטות זמני אחר ולכן האפשרויות העומדות בפניו אם הוא אינו מאשר את מקבל ההחלטות הזמני הן: להמליץ לבני המשפחה להגיע להסכמה בנוגע למתן אישור למקבל החלטות זמני אחר בהתאם להוראות סעיף קטן (ח), או להפנות את בני המשפחה לערכאה שיפוטית מוסמכת לצורך הגשת בקשה למנות מי מהם כאפוטרופוס, או לפנות, במקרים בהם הדבר נדרש, ליועץ המשפטי לממשלה או לבא כוחו עם המידע הנדרש כדי שהוא יבחן האם יש מקום להגשת בקשה מתאימה לפי חוק הכשרות המשפטית לערכאה שיפוטית מוסמכת למינוי אפוטרופוס. תוקף האישור לשמש כמקבל החלטות זמני יהיה למשך שישה חודשים וזאת, בין היתר, על מנת לאפשר

למשפחת המטופל, אם המטופל עדיין לא מסוגל לתת הסכמה מדעת, שהות להגשת בקשה לפי חוק הכשרות המשפטית בין אם מדובר בבחינת מינוי אפוטרופוס קבוע עבורו או נקיטת כל דרך מתאימה אחרת.

יצוין כי לאחר תקופת תוקפו של האישור, אם יעלה שוב צורך בטיפול רפואי דחוף למטופל, עובד סוציאלי במוסד רפואי רשאי לתת אישור לשמש מקבל החלטות זמני לאותו מקבל החלטות זמני או לבן משפחה אחר, ובלבד שמתקיימים התנאים בסעיף 14א המוצע.

במידת הצורך, גם במהלך בתקופת תוקפו של האישור, יוכל עובד סוציאלי במוסד רפואי לתת אישור למקבל החלטות זמני אחר מבני המשפחה, בנוסף או במקומו של מקבל ההחלטות הזמני אשר קיבל את האישור, וזאת אם הדבר נדרש לאור שינוי בנסיבות, לדוגמה, אם בני המשפחה סיכמו כי יש מקום לתת אישור למקבל החלטות זמני נוסף או להחליף את מקבל ההחלטות הזמני או בהתאם לבקשת המטופל.

לסעיפים קטנים (ה) עד (ח) סעיפים קטנים (ה) עד (ח) המוצעים קובעים את ההוראות לפיהן תיקבע זהות מקבל ההחלטות הזמני עבור המטופל.

בסעיף (ה) נקבע סדר קדימויות בין בני המשפחה הקרובים הבגירים של המטופל כך שתינתן עדיפות למי שמצוי מוקדם במדרג ורק אם אין אפשרות לכך יפנו למי שאחריו בסדר הקדימויות כאמור בסעיף קטן (ו) המוצע. בן זוג, לרבות ידוע בציבור, הוא הראשון בסדר הקדימויות. יראו כבן זוג מי שמצוי בזוגיות משמעותית וקבועה עם המטופל, וזאת בהנחה שהוא האדם הקרוב ביותר למטופל ויוכל להתחקות אחר רצונו של המטופל במצב בו המטופל אינו מסוגל לתת הסכמה מדעת. לאחר מכן מצויים במדרג סדר הקדימויות ילדיו של המטופל, הוריו ואחיו (לפי הסדר הזה).

בסעיף קטן (ו) המוצע נקבע שיש לבצע מאמץ סביר לאיתור בן המשפחה במדרג הגבוה ביותר בסדר הקדימויות ואם לא ניתן לאתרו במאמץ סביר (באמצעות הטלפון, בדואר אלקטרוני וכדומה) יש להתקדם בסדר הקדימויות בקרב בני המשפחה. במידת האפשר יש לתעד את המאמץ שנעשה לאיתור בן המשפחה. מקבל ההחלטות הזמני ייקבע מתוך הקבוצה המוגדרת של בני המשפחה המנויים בסעיף קטן (ה) המוצע בלבד (למעט במקרה בו חלות הוראות סעיף קטן (ט) המוצע והמטופל בחר לציין במסמכים הנקובים בו אדם אחר שאינו מבני המשפחה המנויים בסעיף קטן (ה)).

לפי סעיף קטן (ז) המוצע, אם היו כמה בני משפחה באותו מדרג בסדר הקדימויות, יהיה על בני המשפחה באותו המדרג להסכים מי מביניהם ישמש כמקבל החלטות זמני. אם לא הצליחו לעשות זאת, ולהגיע להסכמה מי מהם ישמש כמקבל החלטות זמני לא יוכל להינתן אישור למקבל החלטות זמני עבור אף אחד מהם, ותעמוד לרשותם האפשרות של הליך אפוטרופסות בפני הערכאה השיפוטית המוסמכת. על בני המשפחה להודיע לעובד סוציאלי במוסד הרפואי על הסכמתם לתת אישור לבן משפחה בהתאם להוראות סעיף קטן זה.

בהתאם להסדר הקיים בסעיף קטן (ח) המוצע, קיימת לבני המשפחה אפשרות להסכים על מקבל החלטות זמני מקרבם שלא לפי סדר הקדימויות שקבע החוק, וזאת, אם הסכימו לכך בני המשפחה שלפניו במדרג ובני המשפחה המצויים באותו המדרג איתו; לדוגמה אם רוצים לתת אישור לאחד מהורי המטופל יהיה צורך בהסכמת בן הזוג, הילדים וההורה השני שלו. המטרה היא לקבוע סדר קדימויות בקרב בני המשפחה מחד גיסה, אך לאפשר לבני המשפחה להסכים ביניהם מי יהיה מקבל החלטות זמני מאידך גיסה, ובכך לאפשר לבני המשפחה להחליט בהתאם לנסיבות ולשיקולים שלהם מי מהם הכי מתאים להיות מקבל

החלטות זמני עבור המטופל. על בני המשפחה להודיע לעובד סוציאלי במוסד הרפואי על הסכמתם לתת אישור לבן משפחה שלא בהתאם לסדר הקדימויות בהתאם להוראות סעיף קטן זה.

אם הסכימו בני המשפחה לפי סעיפים קטנים (ז) או (ח) המוצעים, כי האישור יינתן לכמה מהם, יסכימו אם קבלת ההחלטות ביניהם תהיה ביחד או לחוד. ביחד משמע שיהיה צורך לקבל את הסכמת כל מקבלי ההחלטות לצורך מתן הטיפול הרפואי עבור המטופל, ולחוד משמע שכל אחד מהם רשאי לאשר טיפול רפואי עבור המטופל.

יצוין כי בכל מקרה של אי הסכמה בין בני המשפחה, ובכללם בני משפחה המשמשים יחד כמקבלי החלטות זמניים, ניתן יהיה לפנות לערכאה שיפוטית בבקשה מתאימה לפי חוק הכשרות המשפטית.

לסעיף קטן (ט) על אף הוראות סעיפים קטנים (ה) עד (ח) לעניין זהות מקבל ההחלטות הזמני, לפי סעיף קטן (ט) המוצע, אם קיים ייפוי כוח מתמשך אשר הופקד על ידי המטופל בהתאם להוראות סעיף 32 לחוק הכשרות המשפטית וטרם ניתן אישור מן האפוטרופוס הכללי כי ייפוי הכוח המתמשך נכנס לתוקף, או אם קיים מסמך הנחיות מקדימות שנכתב על ידי המטופל בהתאם להוראות סעיף 35 לחוק הכשרות המשפטית ומצוינת במסמך זהות האדם שהמטופל מבקש כי ימונה לו לאפוטרופוס, יינתן האישור לשמש כמקבל החלטות זמני לאדם ששמו פורט בייפוי הכוח המתמשך האמור או במסמך ההנחיות המקדימות האמור, לפי העניין. זאת, היות ומטרת ההסדר המוצע היא להתחקות אחר רצונו של המטופל, ואם קיימים מסמכים הקודמים למצב בו המטופל לא היה מסוגל להבין בענייניו הרפואיים ואשר מהם עולה כי קיים אדם אשר על פי רצונו של המטופל יש עדיפות למנותו כמקבל החלטות זמני עבורו, יאושר האדם האמור. יצוין כי לעובד הסוציאלי במוסד הרפואי אין דרך לדעת בעצמו אם המסמכים האמורים קיימים, ובאפשרותו לתת אישור לאדם כאמור רק אם קיומם של המסמכים האמורים יובא לידיעתו. עוד יצוין כי לאדם האמור תינתן עדיפות לפני בני המשפחה בסדר הקדימויות, אך גם עליו לעמוד בתנאים הנקובים בסעיף קטן (ד)(1) ואם הוא אינו עומד בהם העובד הסוציאלי במוסד הרפואי יוכל להחליט שלא לאשרו אך לא יוכל לאשר אדם אחר במקומו.

לסעיף קטן (י) כתנאי למתן אישור למקבל החלטות זמני, על העובד הסוציאלי במוסד הרפואי לקבל את הסכמתו של מי שמיועד להיות מקבל ההחלטות הזמני לשמש ככזה, וכן את הצהרתו בכתב כי מתקיימים התנאים לפי סעיפים קטנים (ה) עד (ט) לעניין זהות מקבל ההחלטות הזמני, ואם הוחלט שיהיו כמה מקבלי החלטות זמניים לפי האישור, מיהם ומה תהיה דרך קבלת ההחלטות ביניהם – ביחד או לחוד. יצוין כי אם בכוונת העובד הסוציאלי לתת אישור למספר מקבלי החלטות זמניים, עליו לקבל את הסכמתו והצהרתו של כל אחד מהם לפי הוראות סעיף קטן זה.

לסעיף קטן (יא) היות שהמנגנון המוצע הוא תחליף למנגנון מינוי אפוטרופוס זמני לעניינים רפואיים עבור המטופל, יחולו בשינויים המחויבים ההסדרים המנויים בסעיף 57 ובפרק שלישי לחוק הכשרות המשפטית. הסדרים אלו כוללים בין היתר את החובה לשמור על כבודו של המטופל, לשמוע את המטופל ולשתפו בכל החלטה ועניין הקשורים לענייניו הרפואיים של המטופל, לברר את דעתו, שכן יתכנו מצבים שבהם המטופל מסוגל לבטא את רצונו גם אם אינו מסוגל לתת הסכמה מדעת לפעולה רפואית וכן, במידת האפשר, לשמור על פרטיות המטופל. יצוין כי על פי סעיף 80 לחוק הכשרות המשפטית, את כל ההליכים אשר ניתן להגיש בעניינו של אדם שמונה לו אפוטרופוס אפשר להגיש גם בעניינו של אדם שבית המשפט רשאי למנות לו אפוטרופוס. בהתאם לכך, כל ההליכים בהם ניתן לנקוט לפי חוק הכשרות המשפטית בנוגע

לאדם שמונה לו אפוטרופוס הם הליכים שניתן לנקוט בהם גם במקרה בו קיים למטופל מקבל החלטות זמני או מיועד להיות לו מקבל החלטות זמני.

לסעיפים קטנים (יב) ו-(יג) מטרת סעיפים קטנים (יב) ו-(יג) היא להבהיר כיצד משפיעה הגשת בקשות לפי חוק הכשרות המשפטית בעניינו של המטופל על האישור לשמש כמקבל החלטות זמני לפי ההסדר המוצע.

אם הודיעו לפני מתן האישור, בן משפחה מבני המשפחה המנויים בסעיף קטן (ה) (בן זוג, ילד, הורה או אח) או היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו לעובד הסוציאלי במוסד הרפואי כי בכוונתם להגיש בקשה למינוי אדם אחר מהאדם אשר אמור לקבל אישור לשמש כמקבל החלטות זמני כאפוטרופוס לעניינו הרפואיים של המטופל, יעוכב מתן האישור ב-24 שעות בכדי לאפשר זאת. אם האישור כבר ניתן, הוא יושהה למשך 24 שעות, ומקבל ההחלטות הזמני לא יוכל לתת הסכמה בשמו של מטופל לפיו בזמן ההשהיה. המטרה היא לאזן בין הצורך הדחוף למתן טיפול רפואי למטופל לבין האפשרות להגיש בקשה לערכאה שיפוטית למינוי אפוטרופוס לעניינים רפואיים לפי חוק הכשרות המשפטית. הסעיף מאפשר שהות בת 24 שעות לשם פניה לערכאה שיפוטית, במהלכן לא יבוצע שימוש באישור עבור הטיפול הדחוף הנדרש למטופל. אם הצורך הרפואי יהפוך למצב חירום יהיה ניתן לתת לו את הטיפול הרפואי ללא הסכמה מדעת בהתאם למוסדר בחוק.

אם הוגשה בקשה למינויו של אדם אחר כאפוטרופוס לענייניו הרפואיים של המטופל, אם טרם ניתן האישור – הוא לא יינתן, ואם כבר ניתן האישור – יפקע תוקפו. לאחר שהוגשה בקשה כאמור הערכאה השיפוטית תכריע האם למנות למטופל אפוטרופוס, ואם כן – מה תהיה זהותו, עבור אילו עניינים ומהו משך הזמן שישמש כאפוטרופוס.

עוד יצוין כי בכל מקרה בו מונה למטופל אפוטרופוס, אם לדוגמא הוגשה בקשה למינוי אפוטרופוס כללי (שברורה אורך זמן רב) טרם החל הליך האישור של מקבל ההחלטות הזמני וניתנה לגביה החלטה רק לאחר שניתן אישור למקבל החלטות זמני, או לדוגמא הוגשה בקשה למינוי אפוטרופוס על ידי אדם אחר שאינו נקוב בסעיף קטן (יב) והוא מונה על ידי הערכאה השיפוטית – יפקע תוקף האישור. כך גם במקרה בו נכנס לתוקף, לפי חוק הכשרות המשפטית, ייפוי כוח מתמשך לענייניו האישיים של המטופל הכולל גם את ענייניו הבריאותיים או ייפוי כוח מתמשך לענייניו הבריאותיים של המטופל, לאחר שניתן אישור למקבל החלטות זמני.

בסעיף קטן (יג) המוצע נקבע כי אם ניתן אישור לאדם לשמש כמקבל החלטות זמני והודיע אחד מבני המשפחה המנויים בסעיף קטן (ה) או היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו לאדם האמור או לעובד הסוציאלי במוסד הרפואי או למטפל כי בכוונתו להגיש בקשה לערכאה המוסמכת בנוגע למתן טיפול רפואי מסוים עבור המטופל – לא תתקבל הסכמה על ידי מקבל ההחלטות הזמני לגבי אותו הטיפול במשך 24 שעות. אם הוגשה בקשה כאמור, יחולו לגבי הטיפול הרפואי המסוים ההוראות שיינתנו על ידי הערכאה השיפוטית לעניין זה. יצוין כי במהלך 24 השעות כאמור, או עד להחלטת בית המשפט, לפי העניין, יוכל מקבל ההחלטות הזמני להכריע בעניינים רפואיים אחרים של המטופל אך לא בנוגע לטיפול הרפואי המסוים אשר בגינו הוגשה הבקשה.

לצד ההסדר המוצע, נותרת בפני קרובי המטופל והיועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו האפשרות לפנות לערכאה המשפטית בבקשות לפי חוק הכשרות המשפטית – בקשה למינוי אפוטרופוס לענייניו הרפואיים

של המטופל או בקשה למתן הוראות לגבי הליך רפואי מסוים.

יצוין כי השהיית האישור, אי נתינתו או הפקעתו יהיו רק כאשר ההודעות והבקשות ניתנו או הוגשו, לפי העניין, על ידי קרוב משפחה המנוי בסעיף קטן (ה), היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו. אם הוגשו או ניתנו על ידי אדם מעוניין אחר, לא תהיה להן השפעה על אישורו של מקבל ההחלטות הזמני על מנת שלא לעכב מתן טיפול לאדם (במקרים כאמור, רק אם תינתן החלטת הערכאה השיפוטית למינוי אפוטרופוס, יפקע תוקפו של האישור למקבל ההחלטות הזמני).

לסעיף קטן (יד) עובד סוציאלי במוסד רפואי ירשום תיעוד ברשומה הרפואית אודות מתן אישור לפי הוראות סעיף קטן (ד). בנוסף, עובד סוציאלי במוסד רפואי או מטפל ירשמו תיעוד אודות כל אחד מאלה, אם הובא לידיעתו: על הכוונה להגיש בקשה למינוי אדם אחר כאפוטרופוס לעניינים רפואיים של המטופל והשהיית האישור למשך 24 שעות או על הגשת בקשה כאמור ועל פקיעת תוקפו של האישור (כל אלה לפי הוראות סעיף 14א(יב) המוצע); על הכוונה להגיש בקשה בנוגע למתן טיפול רפואי מסוים עבור המטופל וכך שמקבל ההחלטות הזמני לא יוכל לתת הסכמה לגבי אותו טיפול למשך 24 שעות, או על הגשת בקשה כאמור וכך שיחולו בנוגע למתן הטיפול הרפואי האמור ההוראות שנתנה הערכאה השיפוטית (כל אלה לפי הוראות סעיף 14א(יג) המוצע).

סעיף 3 מוצע לתקן את סעיף 15(1) לחוק. הסעיף עוסק במתן טיפול רפואי שאינו מנוי בתוספת הראשונה ללא צורך בקבלת הסכמה מדעת מאת המטופל וכשאין אפשרות לקבל את עמדת המטופל או אפוטרופוסו או שלא ידוע למטפל שבא כוח שמונה לפי סעיף 16 לחוק או האפוטרופוס מתנגד לטיפול. מוצע לתקן את הסעיף כך שעל מנת לתת טיפול רפואי כאמור יש צורך לעמוד, בין היתר, בתנאים הבאים:

א. לא ידוע למטפל שהמטופל או האפוטרופוס או מיופה הכוח כהגדרתו המוצעת או מקבל ההחלטות הזמני כהגדרתו המוצעת מתנגדים לקבלת הטיפול הרפואי.

ב. אין אפשרות לקבל את הסכמת האפוטרופוס או מיופה הכוח כהגדרתו המוצעת או מקבל ההחלטות הזמני כהגדרתו המוצעת.

ההתאמה בוצעה גם בהמשך לחוק הכשרות המשפטיות והאפוטרופוסות (תיקון מס' 18), התשע"ו–2016.

סעיף 5 מוצע לבצע תיקון עקיף לסעיף 57 לחוק החולה הנוטה למות, התשס"ו–2005 (להלן – חוק החולה הנוטה למות). בחוק החולה הנוטה למות הוחרגה סמכותו של אפוטרופוס ממונה לגבי ייצוג בעניינים שהוראות חוק החולה הנוטה למות חל עליהם אך ישנו מעמד, במקרים מסוימים, לאפוטרופוס קרוב. התיקון המוצע מקנה את אותו מעמד שיש לאפוטרופוס קרוב במסגרת חוק זה גם למקבל החלטות זמני אשר על פי ההסדר המוצע ישמש כמעין אפוטרופוס לענייניו הרפואיים של המטופל (כמצוין בסעיף קטן (יא) המוצע).